

فصلنامه علمی ((مدیریت دفاع هوایی))
سال دوم ، شماره ۲ ، تابستان ۱۴۰۲

مقاله پژوهشی

تحلیل لایه‌ای علل تزلزل آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا

خلیل کولیوند^۱، بیژن ساعدی^۲

۱. دانشجوی دکتری آینده‌پژوهی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران.
۲. دکترای علوم دفاعی راهبردی دانشگاه و پژوهشگاه مطالعات و تحقیقات راهبردی دفاع ملی و استادیار دانشگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص)، تهران، ایران

چکیده

نظام بین‌الملل بعد از جنگ جهانی دوم، در چندین مرحله و گذار تاریخی با تغییراتی مواجه بوده است. فرآیندهای بین‌المللی که نشانه‌های بحران و نزاع کنترل شده در دوران‌های بعد از جنگ سرد را منعکس می‌کنند وجود نشانه‌هایی از بی‌ثباتی منطقه‌ای و بین‌المللی در سال‌های آخر جنگ سرد در جهان بازگو می‌کنند. نظم در حال ظهور جدید بر اساس فرایندهای تغییر در معادله قدرت معنا پیدا می‌کند. پژوهش حاضر به منظور تحلیل لایه‌ای علل تزلزل آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا انجام گردید. با استناد به روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها، علل مدنظر پژوهش با انجام مطالعات کتابخانه‌ای و برگزاری جلسات ذهن‌انگیزی احصاء و طی یک پرسش‌نامه به جامعه نمونه ۵۷ نفره از صاحب‌نظران ارائه و داده‌های به‌دست‌آمده با استفاده از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. در تجزیه و تحلیل علل وقوع بر اساس میزان تأثیر علل، مدت تأثیر و تعداد نظرات پرسش‌شوندگان در خصوص همبستگی نظم نوین کنونی به این علل استناد گردید. نتایج پژوهش نشان داد که (۱۵) علت در سطح لایه لیتانی، (۷) علت در سطح لایه نظام‌های علی یا اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، (۱۰) علت در سطح لایه جهان‌بینی و گفتمان‌ها و در نهایت هم (۱۰) علت در لایه چهارم یعنی سطح استعاره‌ها و اسطوره‌ها شناسایی شد که به عنوان علل تزلزل آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا محسوب می‌شوند.

اطلاعات مقاله

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۰۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۱۴

کلمات کلیدی:

تحلیل لایه لایه‌ای، عوامل
 تزلزل آفرین، نظم حاکم، منطقه
 جنوب غرب آسیا.

نویسنده مسئول:

خلیل کولیوند

ایمیل:

K.Koulivand@edu.ikiu.ac.ir

استناد به مقاله: کولیوند، خلیل. بیژن ساعدی (۱۴۰۲)، تحلیل لایه‌ای علل تزلزل آفرین نظم حاکم بر منطقه

جنوب غرب آسیا، مدیریت دفاع هوایی، دوره ۲ شماره ۲

Journal of Air Defense Management

Research Paper

Causal Layered Analysis of the causes of destabilization of the ruling order in the Southwest Asian region

Khalil Koulivand¹, Bijan Saedi²

1. Corresponding Author, Ph.D. Student of Futures Studies of Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran.

2- PhD in strategic defense sciences of National Defense Strategic Studies and Research Institute and assistant professor of Khatam-al-Anbia Air Defense University

Article Information

Accepted: 1402/05/04

Received: 1402/12/04

Keywords:

Causal Layered Analysis,
Destabilizing Factors,
Ruling order, Southwest
Asia region.

Abstract

After the Second World War, the international system faced changes in several stages. International processes of crisis and controlled conflict tell the signs of regional and international instability in the last years of the Cold War. The new emerging order makes sense based on the processes of change in the power equation. The current research was conducted in order to analyze the causes of the destabilization of the ruling order in the Southwest Asia region. Based on the method of layered analysis of the causes, the causes considered in the research by conducting library studies and holding statistical brainstorming sessions and presenting a questionnaire to a sample community of 57 experts and the obtained data were analyzed using descriptive and inferential statistical methods using SPSS software. In the analysis of the causes of the occurrence based on the degree of influence of the causes, the duration of the influence and the number of opinions of the respondents regarding the correlation of the current new order, these causes were cited. The results of the research showed that (15) the cause at the level of the litany layer, (7) the cause at the level of causal systems or social, economic and cultural systems, (10) the cause at the level of worldview and discourses and finally (10) the cause at the level of Fourth, the level of metaphors and myths were identified, which are considered as the causes of destabilization of the ruling order in the Southwest Asian region.

Corresponding author:

Khalil Koulivand

Email:

K.Koulivand@edu.ikiu.ac.ir

HOW TO CITE: Koulivand, Kh. (2023), Causal Layered Analysis of the causes of destabilization of the ruling order in the Southwest Asian region. *Journal of Air Defense Management*. Air Defense Management, 2(2),

مقدمه

جنگ‌های صلیبی، نامی آشنا در تاریخ جهان است. کشمکش‌هایی که به مدت ۱۵۰ سال میان مسلمانان و مسیحیان اروپایی درگرفت و عامل ایجاد آن، فتوای پاپ بود. این جنگ‌ها اگرچه در نهایت با پیروزی مسلمانان همراه بود، اما نقطه شروعی برای تحولات فکری، فرهنگی و سیاسی اروپاییان گشت. تحولات عمیقی که به شکل‌گیری رنسانس منتهی شد. اما پس از رنسانس، اروپا شاهد سلسله جنگ‌هایی خانمان سوز میان مسیحیان کاتولیک و پروتستان بود. این جنگ‌ها بیش از سی سال به طول انجامید و اربابان کلیسا، باز هم عامل اصلی شکل‌گیری این جنگ‌ها بودند. دولت‌های اروپایی که از نزاع‌های مذهبی به ستوه آمده بودند، در نهایت پیمان وستفالی^۱ را در سال ۱۶۴۸ امضا نمودند و حاکمیت ملی کشورها و عدم مداخله در امور یکدیگر را تصویب نمودند. این پیمان در واقع، اعلان رسمی جدایی دین از سیاست نیز بود. چرا که کلیسا دیگر حق دخالت در امور حکومتی را نداشت و قانون‌گذاری و حکمرانی، بر مبنای اندیشه‌های نوین سکولاریستی انجام می‌گرفت (ساجدی، ۱۳۹۴).

پیمان وستفالی قرار بود الگویی از نظم جهانی ارائه کند که مطابق آن، ملت‌ها در تعیین سرنوشت خود آزاد باشند و دولت‌ها به منافع یکدیگر دست‌درازی نکنند. اما جهان حتی پس از این تفاهم‌نامه نیز روی آرامش ندید و شاهد نمونه‌های بی‌شماری از جنگ، کشتار، استعمار و استثمار بود که مخوف‌ترین نمونه‌های آن در قرن بیستم رخ داد. طی دو جنگ جهانی اول و دوم، میلیون‌ها نفر به خاک و خون کشیده شدند و روشن شد که منفعت‌طلبی و زیاده‌خواهی برخی دولت‌های مدرن، حد و مرزی ندارد. پس از جنگ جهانی دوم، زمانی که کشورهای اروپایی خسارت‌های بسیاری دیده بودند، دولت‌های آمریکا و شوروی تبدیل به دو قطب بزرگ سیاسی و نظامی جهان گشتند که هرکدام در سایه رقابتی سنگین و سرد، سایر کشورها را به اردوگاه خود می‌کشاندند. به این ترتیب، نظامی دوقطبی شکل گرفت که دهه‌ها ادامه داشت (واعظی، ۱۳۹۰).

در نهایت، ایالات متحده پیروز این رقابت سرد شد و اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱ رسماً فروپاشید. بدین‌گونه آمریکا مدعی نظامی تک قطبی شد که در آن، خودش را صاحب‌اختیار جهان تلقی می‌کرد. هر چند بعد از جنگ جهانی دوم، سازمان ملل بر مبنای قواعد برگرفته از پیمان وستفالی تشکیل شده بود و بنا بر مفاد آن، همه کشورها (اعم از کوچک و بزرگ) از حقوقی یکسان برخوردار بودند. اما در عمل، ایالات متحده در همه اموری

1- Peace of Westphalia

که منافع خود را در آن می‌دید، دخالت می‌نمود و برخی از کشورهای اروپایی نیز شرکای او به حساب می‌آمدند. نظریه پردازان غربی، صراحتاً اذعان نمودند که بشر به مرحله نهایی تکامل خود رسیده و لیبرالیسم، یگانه راه پیش روی همه انسان‌هاست (Keersmaecker, 2016: 125).

در این گذار تاریخی جهان با تکانه‌ای روبرو شد که به یک‌باره لرزه بر اندام اربابان ظلم و ستم افکند. اربابانی که تا دیروز جز شیره‌کشی و مکیدن خون ملت‌های مظلوم و ستمدیده، چیز دیگری را در مخیله خود جای نمی‌دادند، اما انقلاب اسلامی ایران در سال ۵۷، معادلات را تغییر داد و هنگامی که اثر این تغییرات آشکار شد، آنها نظریات خود را پس گرفتند. جهان امروز با رویدادی روبرو شد که فرضیات گذشته و معادلات نوشته شده جهان را به نوعی دیگر نوشت. این معادلات نوین، بیرق حمایت از مظلوم و دادخواهی از ستمدیدگان جهان را فریاد برآورده بود. انقلاب اسلامی ایران در سال ۵۷ روندی را بر جریانات جاری جهان حاکم نمود که نه نظم پساوستفالی توانست آن را ایجاد کند و نه پیمان‌های پس از پایان جنگ سرد و فروپاشی دیوار برلین (دوست محمدی و الغبان، ۱۳۹۴).

اگرچه تاریخ حضور آمریکا در منطقه جنوب غرب آسیا به پس از جنگ جهانی دوم و قبل از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی بر می‌گردد، اما این توسعه راهبردی می‌تواند نقطه عطفی برای حضور قدرتمند آمریکا در منطقه محسوب شود. به همین دلیل، برنامه‌ها و طرح‌های راهبردی مختلفی از سال ۱۹۹۱ توسط آمریکا در غرب آسیا اجرا شد. با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و پیروزی ایالات متحده در جنگ سرد، رهبران این کشور بر این باور بودند که آن‌ها به قدرت مسلم نظام بین‌الملل تبدیل شده‌اند، بنابراین آن‌ها سعی کردند سلطه خود را به عنوان رهبر جهانی در صحنه روابط بین‌الملل تثبیت کنند. آمریکایی‌ها بر این باور بودند که فرصت تاریخی برای تثبیت و تأیید هژمونی این کشور بوجود آمده است (واگنر و ملائکه، ۱۳۹۰).

در آن زمان، کلمه کلیدی این هژمونی "نظم جهانی جدید" به رهبری آمریکا بود؛ یعنی نظم بین‌المللی که براساس ارزش‌ها، اهداف و رهبری ایالات متحده و سازمان ملل متحد به عنوان یک نهاد مشروع شکل می‌گیرد. در همین حال، در غرب آسیا، نقطه شروع این تحول موضوع، با تغییر پارادایم نظم بین‌الملل همراه بود. به این ترتیب با طرح و ایده جورج بوش، نظم جهانی جدید در این منطقه به وجود آمد که این امر همزمان با بهانه اشغال نظامی کویت توسط رژیم صدام حسین زمینه حضور مستقیم ارتش آمریکا در منطقه

را فراهم کرد به طوری که آن‌ها توانستند پایگاه‌های نظامی خود را در منطقه افزایش و تثبیت کنند (حاتمی و همکاران، ۱۴۰۱).

مسئله مدنظر پژوهشگر از آنجا اهمیت می‌یابد که امروز جهان در آستانه‌ی یک نظم جدید قرار گرفته است. تحولات یک دهه گذشته که از اشغال افغانستان تا خروج نیروهای آمریکایی از آنجا، ظهور القاعده و دولت اسلامی عراق و شام (داعش) تا جنگ اوکراین را شامل می‌شود، صحنه جدیدی را در عرصه بین‌الملل شکل داده است، از این رو ضروری است به گونه‌ای در این نظم جدید حضور سخت‌افزاری و نرم‌افزاری پیدا کرد که بتواند امنیت کشور، منافع کشور و در نهایت ملت را تأمین نماید.

با توجه به آنچه مطرح شد پژوهش حاضر با هدف تحلیل لایه لایه‌ای علل زلزله‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا به دنبال پاسخ به سؤالات فرعی زیر می‌باشد که به‌نوعی منبعث از اهداف فرعی پژوهش نیز می‌باشد:

– علل زلزله‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا در لایه لیتانی کدام علل می‌باشد؟

– کدام علل موجب زلزله‌آفرینی در نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا در لایه نظام‌های علی (علل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی) کدام‌اند؟

– علت‌های زلزله‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا در لایه جهان‌بینی و گفتمان‌ها کدام علل هستند؟

علل زلزله‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا در لایه استعاره‌ها و اسطوره‌ها کدام‌اند؟

مبانی نظری و پیشینه‌های پژوهش

مبانی نظری

تحلیل لایه‌ای علت‌ها:^۱ تحلیل لایه‌ای علت‌ها جزو روش‌های نوین آینده‌پژوهی به‌شمار می‌آید که توسط سهیل عنایت‌الله^۲، آینده‌پژوه مسلمان پاکستانی که در حال حاضر استاد دانشگاه تام کانگ تایوان می‌باشد ابداع و توسعه یافته است (فخرایی و کیقبادی، ۱۳۹۶: ۹۴). این روش اگرچه دارای مبانی تئوری و نظری معرفتی و قوی می‌باشد، اما در عمل بیشتر به‌طور تجربی و به‌صورت اجرا در عمل بسط، توسعه و گسترش یافته است. این روش ده‌ها و ده‌ها بار در موقعیت‌های مختلف، سازمان‌های بین‌المللی، نهادهای دولتی در سطح

1- Layered analysis of causes

2- Sohail Inayatullah

کشور و استان، دانشگاه‌ها، سازمان‌های غیردولتی و کسب‌وکارها استفاده و در این فرایند تکامل یافته و پالایش شده است (Inayatullah, 2009: 124).

نظم نوین جهانی^۱: عبارت نظم نوین جهانی به پیدایش حکومتی تمامیت‌خواه برای سلطه بر تمام هستی اطلاق می‌شود. نظم نوین جهانی به رفتارهای پروپاگاندایی که در جهت القاء و برقرار نمودن حکومت جهانی به‌عنوان نقطه عطف پیشرفت تاریخ بشریت، عنوان می‌شود. طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی‌های رخدادهای مهم در سیاست و اقتصاد جهان به نهادهای تأثیرگذارنده کوچک در این میان نسبت داده می‌شود که به‌واسطه سازمان‌های صوری متعددی انجام می‌شود (رسولی ثانی‌آبادی، ۱۳۹۲).

منطقه جنوب غرب آسیا

منطقه جنوب غرب آسیا محور ارتباط بین اروپا، آفریقا، آسیای جنوبی و جنوب شرقی است. از نظر راهبردی، منطقه جنوب غرب آسیا به‌عنوان بزرگ‌ترین و مهم‌ترین مرکز ارتباطی بین این سه قاره و بخشی از یک سیستم ارتباطی شامل اقیانوس اطلس، دریای مدیترانه، دریای سرخ و اقیانوس هند است. این منطقه دارای بزرگ‌ترین منابع انرژی جهان بوده و مکان کشمکش‌های درازمدت میان کشورهای موجود در آن بوده است (حبیبی، ۱۳۹۶: ۸۹).

عدم یکپارچگی، ضعف وابستگی متقابل کشورهای منطقه جنوب غرب آسیا، عدم حضور تمام بازیگران اصلی در نظام امنیتی منطقه، واگرایی کشورها و توزیع نابرابر منابع در این منطقه، وجود کشورهای کوچک و ضعیف، تقسیمات نادرست اراضی توسط قدرت‌های استعماری، تنوع مذهبی و پیچیدگی ترکیب اجتماعی، زمینه‌ساز بروز اختلافات، دعاوی، تنازعات، تنش‌ها و گاهی جنگ‌ها و برخوردهای مسلحانه گردیده و ضرورت‌ها و حساسیت‌های خاصی را در منطقه به وجود می‌آورد (هرسیچ و همکاران، ۱۳۹۳).

نظم جهانی منظومه‌ای هنجاری، ساختاری و تشکیلاتی است که الگوی زیستن دولت‌ها و ملت‌ها را تعیین می‌کند و تضمین آن در زمره ضمانت اجراهای سیستم یا نظامی قرار خواهد گرفت که پشتوانه ایجاد و حفظ این منظومه را تشکیل می‌دهند. در واقع از خصوصیات جهان سیاست فعلی این است که هر از چند گاهی شاهد پیدایش دکترین‌ها و اظهارنظرهایی هستیم که آثار و پیامدهای گوناگونی در دیدگاه‌ها و همچنین در جهت‌گیری اعمال دارد و از این نمونه‌ها بحث پرجاذبه نظم نوین جهانی است. آنچه از

تحولات نظام بین‌الملل می‌توان فهمید این است که در هر برهه‌ای از تاریخ نوعی نظم خاص بر نظام بین‌الملل حاکم بوده است (رسولی ثانی آبادی، ۱۳۹۲).

با این حال از میان دوران‌های تغییراتی که به برقراری نظم در جهان منتهی می‌شود، قرن بیستم به لحاظ خاص‌تری حائز اهمیت و مورد توجه است. قرن بیستم معمولاً با تحولات راهبردی در جهان همراه بود که ترتیبات راهبردی و نظم ژئوپلیتیکی بین‌الملل را دچار تحول و تغییرات بنیادین ساخت. فروپاشی امپراتوری عثمانی و اتریش نخستین تغییر منتج از جنگ جهانی اول بوده است که نظم جدیدی را در صحنه بین‌الملل خلق کرد. ایجاد سیستم دوقطبی در جهان دومین دگرگونی اساسی بود که ناشی از جنگ جهانی دوم است. تأثیرات کلان بر حوزه جغرافیای سیاسی و سیستم بین‌المللی سومین دگرگونی و تحول بنیادینی بود که در سال‌های انتهایی دهه هشتاد خلق شد. همه این موارد سبب از بین رفتن اتحاد جماهیر شوروی و ظهور کشورهای تازه‌ای در نقشه جغرافیایی جهان گردید. در واقع پس از سقوط شوروی در جریان «جنگ محرمانه» که بر اثر دستیابی امپریالیسم امریکا به تکنولوژی نظامی برتر حاصل شد، زمینه برای واژگون شدن نظام بین‌المللی کهن که از سال ۱۶۴۸ تا ۱۹۸۵ بر فضای روابط بین‌الملل حاکمیت داشت، مهیا شد و از دیگر سو منجر به استقرار نظم نوین جهانی گردید (فرجی راد و شاملو، ۱۳۹۹).

پیمان وستفالی^۱

پیمان وستفالی، پیمان‌نامه‌ای بود که پس از پایان جنگ‌های سی ساله مذهبی در اروپا (۱۶۱۸-۱۶۴۸) در سالن شهرداری شهر مونستر^۲ آلمان میان کشورهای اروپایی در ۱۶۴۸ میلادی بسته شد. در این پیمان همه کشورهای اروپایی جز بریتانیا و پادشاهی لهستان شرکت داشتند. وستفالی نخستین پیمان صلح چندجانبه پس از رنسانس در اروپا است. این پیمان بعدها به معاهدات بزرگ مشابهی میان کشورها انجامید، که سرانجام به قانون بین‌الملل منتهی شد. پیمان وستفالی، الگو و پایه جامعه ملل و سپس سازمان ملل متحد گردید. در این پیمان، برای نخستین بار حقوق برابر و یکسان کشورها به عنوان واحدهای سیاسی مستقل مطرح و پذیرفته شد. مطابق این پیمان کشورهای مستقل حق دارند سرنوشتشان را تعیین کنند، برابری و حق دخالت در امور هم را ندارند؛ از این روی این پیمان گاه در ستیز با جهانی‌سازی و دخالت‌های نظامی، انسانی و دخالت علیه دولت‌های شکست خورده (زمینه باند‌های تروریستی) است (Friedberg, 2017: 19).

1- Treaty of Westphalia

2- Monester

دنیا یک بار در قرن هفدهم شاهد فروپاشی نظام بازمانده از دوران امپراطوری‌های باستانی (چین، ایران، عثمانی و روم) و شکل‌گیری نظم نوین جهانی براساس پیمان تاریخی وستفالی و زایش دولت‌های فعلی جهان در قالب قلمروهای جغرافیایی با مرزها و منابع مشخص بوده است. پیمان وستفالی در واقع سنگ بنای شکل‌گیری دولت‌های ملی و مبنای شکل‌گیری جامعه (سازمان) ملل در شکل، قالب و الگوی فعلی آن است. در آستانه قرن بیستم با ظهور عرصه سایبری به عنوان عرصه پنجم، جهان یک بار دیگر شاهد شکل‌گیری نظم نوینی است که در حال شکل‌گیری است. برخلاف نظم پسوستفالی که ساختار حکمرانی نظام‌های سیاسی به صورت سلسله مراتبی و براساس اصل تفکیک سه قوه (قانون گذار-دولت-قضایی) شکل گرفت؛ در نظم نوین براساس اصل وابستگی متقابل چهار لایه زیرساخت، منطقی، اطلاعات و مردم شکل گرفته است (Kramer, 2014: 126).

در نظم پسوستفالی، دولت‌های ملی انحصار بازیگری داخلی و بین‌المللی را در زمین، دریا، هوا و فضا در دست داشتند؛ اما در نظم نوین سایبری پلتفرم‌ها نه تنها انحصار بازیگری در عرصه پنجم را از آن خود کرده‌اند بلکه دایره و میدان بازیگری دولت‌های ملی در عرصه‌های سابق (زمین، دریا، هوا و فضا) را نیز به شدت تنگ کرده‌اند. در پسوستفالی، دولت‌های ملی از طریق پیمان‌های سیاسی، ائتلاف‌های قدرت تشکیل می‌دادند به نحوی که هیچ کشوری خارج از الزامات آن یارای ادامه حیات نداشت؛ اما در نظم نوین، حکومت‌ها از طریق ادغام و انحصار پیمانی، ائتلاف‌های جدید تشکیل می‌دهند که حتی تنها (و شاید آخرین) ابرقدرت بازمانده از نظم پسوستفالی را در تنگنا قرار داده است. برخلاف نظم پسوستفالی که متکی بر اقتصاد صنعتی، بازار و پول بود؛ نظم نوین بر اقتصاد «داده» استوار است و در آن «ذخایر اطلاعاتی» جایگزین منابع زیرزمینی، نفت، گاز، صنعت و ... شده است. در نظم پسوستفالی، عمده تبادلات مالی اقتصادی از طریق مرزهای جغرافیایی و تحت کنترل مکانیسم‌های مرکزگرا (گمرک، بانک‌ها و ...) اتفاق می‌افتاد؛ اما در نظم نوین این مبادلات عمدتاً در قلمروهای فضای مجازی اتفاق می‌افتد که فاقد زمان‌مندی و مکان‌مندی است و در بستر رمز ارزها کنترلی نیز بر آن وجود ندارد. در نظم پسوستفالی، جنگ، حمله نظامی و اشغال نظامی سرزمینی مکانیسم‌های قهرآمیز و تحریم و محاصره اقتصادی ابزارهای غیرقهری برای مهار دشمنان بود؛ اما در نظم جدید، حمله‌های سایبری به زیرساخت‌ها، جاسوسی سایبری و اشغال قلمروهای سایبری مکانیسم‌های قهری و حذف اپلیکیشن‌ها، بایکوت کسب و کارهای آنلاین، تولید محتوای خودکار و انحراف افکار عمومی مکانیسم‌های غیرقهری برای مهار دشمنان است (شهابی و عباسی، ۱۳۹۶).

علاوه بر نظریه فوق، نظریه‌های دیگری مثل نظریه برخورد تمدن‌های^۱ توسط ساموئل هانتینگتون^۲، پایان تاریخ و آخرین انسان^۳ توسط فرانسیس فوکویاما^۴، به‌سوی تمدن جدید^۵ توسط الوین^۶ و هایدی تافلر^۷، گفتگوی فرهنگ‌ها و تمدن‌ها و نیز نظریه جهانی شدن^۸ برای قرن ۲۱ ارائه شده است. اما رئیس جمهور وقت آمریکا در ۱۹۹۰ میلادی و پس از شکست عراق در جنگ کویت به‌وسیله آمریکا و متحدانش، نظم نوین جهانی را مطرح کرد. او در ۲۱ شهریور ۱۳۶۹ شمسی و پیش از نشست مشترک کنگره آمریکا استقرار نظم نوین را پس از فروپاشی شوروی سابق نوید داد و گفت: نظم نوین جهانی منوط و وابسته به رهبری آمریکا، قدرت آمریکا و ارزش‌های امریکاست (عباسی و همکاران، ۱۳۹۲).

با این حال می‌توان چنین برداشت کرد که نظم مطرح شده از جانب بوش نظم امریکایی است که از لحاظ ارزشی به دنبال حاکمیت ارزش‌های آمریکا و تحقق منافع و خواسته‌های آن و در کل رهبری و سیطره آمریکا بر جهان است. در حقیقت، عبارت رهبری امریکایی همیشه نقل محفل رهبران این کشور بود. از دیدگاه رهبران ایالات متحده نه تنها طبیعی است بلکه بسیار ضروری است که سیاست‌مداران و رهبرهای آمریکا، رهبری جهان را بر عهده بگیرند و جهان سر تعظیم در مقابل رهبری آمریکا فرود آورد. چرا که امریکایی‌ها از تمام انواع خصلت‌های بد و ضروریات جهان قدیم (در مقابل جهان کنونی یعنی ایالات متحده) مبری هستند. نظم نوین جهانی، نه تعریفی با مصداق معین بلکه راهبردی برای جهانی‌سازی مطلوب یا جهانی‌سازی الگویی است که هر بازیگر یا بلوک قدرت دنبال کرده است. از این رو، اگر از نظم نوین امریکایی، غربی، شرقی، تمدن زرد، همگانی، عدم تعهد یا اسلامی و نظایر آن یاد شود، در این گستره معنادار خواهد بود (رضائی جعفری و همکاران، ۱۳۹۲).

مرور پیشینه تحقیق:

صلاحی در پژوهشی با عنوان حوزه‌های تقابل جمهوری اسلامی ایران و آمریکا در غرب آسیا و تأثیر آن بر نظم نوین بین‌المللی که در سال ۱۳۹۵ به انجام رسیده است در راستای بررسی تقابل دو قدرت جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا در منطقه به دلایل

1- The clash of Civilization

2- Samuel P. Huntington

3- The End of history and the last-man

4- Yoshihiro Francis Fukuyama

5- Creating a new Civilization

6- Alvin

7- Heidi Toffler

8- Globalization

این رویارویی می‌پردازد و در پی پاسخ به این سؤال است که حوزه‌های این تقابل کدام‌اند و فرجام آن، چه تأثیری بر شکل‌گیری نظم نوین بین‌المللی خواهد داشت.

در پژوهشی دیگر که در سال ۱۳۹۶ توسط محمدی ضیاء و ستوده با عنوان راهبرد آمریکا و نظم منطقه‌ای خاورمیانه: از هژمونی کلاسیک تا هژمونی ملایم انجام شده، پژوهشگر مطرح می‌کند که خاورمیانه با موقعیت ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک خود و برخورداری از منابع عظیم انرژی، در طول تاریخ همواره کانون توجهات قدرت‌های فرامنطقه‌ای بوده است. پژوهشگر در چارچوب نظری نظم‌های منطقه‌ای، این فرضیه را ارائه می‌کند که راهبرد ایالات متحده از هژمونی کلاسیک به هژمونی ملایم، در ایجاد نظم منطقه‌ای خاورمیانه تغییر کرده است. این نوشتار همچنین، این یافته‌ها را ارائه می‌کند که راهبرد نوین ایالات متحده آمریکا مبتنی بر همکاری با حداقل منافع مشترک کشورهای منطقه خاورمیانه بوده و در فضای منطقه و جهان، به دنبال ایجاد مشروعیت و رضایت برای اعمال قدرت خود است.

ضمن اینکه با بررسی‌های انجام شده در منابع تحقیقاتی و در پایگاه‌های اطلاعاتی و نشریات معتبر علمی خارجی و داخلی، موارد دیگری پیرامون موضوعاتی که به‌نوعی با این پژوهش مرتبط بوده‌اند، شناسایی شد اما این منابع، همه متغیرها و ابعاد پژوهش حاضر را با هم بررسی ننموده‌اند و در آن‌ها فقط به برخی از مؤلفه‌های مدنظر محقق توجه شده که در ادامه نمونه‌هایی از این پژوهش‌ها در جدول (۱) ارائه می‌گردد.

جدول (۱)، پیشینه پژوهش

محقق	سال	عنوان پژوهش	یافته‌ها
اسماعیلی و جاودانی مقدم	۱۳۹۹	بازخوانی مؤلفه‌های نظم نوین در حال شکل‌گیری در منطقه غرب آسیا در پرتو بیداری اسلامی	پژوهش‌گران در این مطالعه عنوان می‌دارند که منطقه غرب آسیا در دهه دوم قرن بیست‌ویک با تحولات و پویایی‌های جدیدی مواجه بوده است. ظهور بیداری اسلامی در منطقه نویدبخش شکل‌گیری نظم نوینی بوده است که با نظم مستقر تفاوت‌هایی چشمگیری دارد و بازیگران جدیدی در شکل‌گیری آن به ایفای نقش پرداخته‌اند. شناخت مؤلفه‌های نظم پیشین و نظم در حال شکل‌گیری و جایگاه بیداری اسلامی در این تحولات از اهمیت زیادی برخوردار است.
وریج کاظمی	۱۴۰۰	تأثیر تفکر نظم نوین جهانی بر شکندگی صلح تا عقلانیت جنگ	یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که با وجود تعامل در زمینه برقراری نظم جهانی جدید در سطح بین‌المللی در یک دوره زمانی کوتاه و همچنین در مناطق جغرافیایی خاص، می‌تواند دستاوردهای تاکتیکی موقت برای ایجاد

محقق	سال	عنوان پژوهش	یافته‌ها
			صلح و ثبات ایجاد کند.
لویی و همکاران	۱۴۰۰	تحلیل نقش نظم نوین جهانی در خاورمیانه	یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که تحولات سال‌های آخر دهه هشتاد تأثیر عمده‌ای بر جغرافیای سیاسی جهان و نظام بین‌الملل برجای گذاشت. این تغییرات باعث حذف اتحاد جماهیر شوروی و ظهور کشورهای جدید در نقشه جهانی گردید. این موضوع با پایان جنگ سرد، نظم جهانی را دستخوش تغییر کرد و به ظهور نظم جهانی جدید انجامید. موفقیت ایالات متحده در جنگ عراق فرصت مطلوبی را برای امریکا ایجاد کرد تا از آن به صورت یک جانبه به منظور حفظ حوزه نفوذش در خاورمیانه و درک ایده نظم جهانی جدید بهره‌برداری لازم را به عمل آورد. به عقیده آمریکایی‌ها، جهان تابع قدرت آمریکا است و چنین دنیایی با تفکر مذکور هماهنگ خواهد بود و نظم جدیدی را شکل خواهد بخشید.
عبدالملکی و همکاران	۱۳۹۷	نظریه گذار تمدنی به مثابه راهبردی برای تحقق تمدن نوین اسلامی با تأکید بر بیداری اسلامی	این مقاله با هدف تبیین ابعاد و مؤلفه‌های تمدن‌ساز در افق تمدن نوین اسلامی با تأکید بر مراحل پنجگانه تمدن سازی در دیدگاه‌های مقام معظم رهبری و با روش ترکیبی؛ تحلیل گفتمان و تحلیل لایه‌ای-علتها (CLA) انجام شده است. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که تمدن‌های کنونی اسیر نگاه تک بعدی و سطحی به انسان و جهان هستند لذا گذر از وضعیت کنونی مستلزم نگاه تمدنی به جهان و توجه به دوگانه‌های مختلف وجود انسان و تعادل در زیست مادی و معنوی است.
موسوی شفائی و نقدی	۱۳۹۴	قدرت‌های منطقه‌ای و نظم جهانی پس از جنگ سرد	با وقوع تحولات جدید در نظام بین‌الملل و بویژه تغییر در قطب‌بندی جهانی قدرت، نقش قدرت‌های منطقه‌ای و جایگاه نظم منطقه‌ای در شکل‌دهی به نظم جهانی اهمیت زیادی پیدا کرد. از این‌رو، مقاله حاضر بر روی مناطق و قدرت‌های منطقه‌ای و بررسی کارکرد، نقش و نفوذ آنها بر ارکان شکل‌دهنده به نظم جهانی متمرکز شده است. استدلال اصلی مقاله این است که پایان جنگ سرد، نظم جهانی، توزیع و نحوه اعمال قدرت در نظام بین‌الملل را تغییر داده است. با چندقطبی شدن نظم بین‌الملل، قدرت‌های منطقه‌ای مایل‌اند نقش تعیین‌کننده‌تری را در مدیریت جهان به عهده بگیرند و در تنظیم سیاست‌های

محقق	سال	عنوان پژوهش	یافته‌ها
			جهانی ایفای نقش کنند.
مرادپیری و همکاران	۱۴۰۰	اهداف آمریکا در جنگ با عراق (۲۰۰۳) با تطبیق در دو مقطع زمانی قبل و بعد از آن	پژوهشگران مطرح می‌کنند که متعاقب حمله به برج‌های سازمان تجارت جهانی در ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، سیاست خارجی آمریکا دچار چرخشی اساسی از راهبرد بازدارندگی (۱۹۹۰-۱۹۴۵) و ابهام راهبردی (۱۹۹۰-۲۰۰۱) به راهبرد حمله «پیش‌دستانه» و جنگ «پیشگیرانه» گردید. آمریکا برای حمله به عراق بر مسئله جنگ‌افزارهای ویژه کشتار جمعی انگشت گذاشت و بر این نکته تأکید کرد که عراق نه تنها رژیم صهیونیستی و دیگر هم‌پیمانان آمریکا را در منطقه تهدید می‌کند، بلکه منافع حیاتی آمریکا در غرب آسیا را نیز به خطر می‌اندازد. با این حال، اندیشه (پسا نظم نوین جهانی) دیدگاهی تکاملی در قیاس با (نظم نوین) است که سمت‌گیری سیاست خارجی ایالات متحده را تهاجمی و رادیکال و مبتنی بر راهبرد (حمله پیش‌دستانه) یا (جنگ پیشگیرانه) نموده است که خود به رهنامه خاصی در عرصه سیاست خارجی آمریکا تبدیل شد.
رحیم صفوی و همکاران	۱۴۰۰	دیدگاه‌ها و نظریات آمریکا در جنگ با افغانستان (۲۰۰۱) با تطبیق در دو مقطع زمانی قبل و بعد از آن	پژوهشگران مطرح می‌کنند که بعد از جنگ جهانی دوم، آمریکا، اتحاد جماهیر شوروی را از طریق تعریف ایدئولوژی کمونیسم در مقابل ایدئولوژی لیبرالیسم، به عنوان دشمن نخست خود معرفی نمود که این موضوع، جهت اصلی در سیاست خارجی آمریکا را طی سال‌ها مشخص نمود. در طی سال‌های دهه ۱۹۹۰ تعدادی از اندیشمندان ایالات متحده، اسلام رادیکال را دشمن شماره یک آمریکا معرفی کردند. تعدادی از این متفکران پایان تاریخ را مطرح نمودند و عده‌ای هم جنگ تمدن‌ها را مطرح ساختند. اما هیچ یک از این موضوعات به‌اندازه واقعه ۱۱ سپتامبر الهام‌بخش نبود. تیم نو محافظه‌کاران جرج بوش با بهره‌برداری از این وقایع، تروریسم را به جای کمونیسم جایگزین کردند و توانستند با جنگ در عراق و افغانستان، اهداف مهم خود به شکل طرح خاورمیانه بزرگ را مطرح نمایند.

با توجه به بررسی پیشینه پژوهش که بخشی از آن در جدول شماره (۱) ارائه گردید، نکات زیر به صورت خلاصه مشاهده می‌شود:

- توجه ویژه پژوهش‌ها و مقالات به اهمیت نظم نوین جهانی و نظم نوین منطقه‌ای با توجه به مقوله‌های روابط بین‌الملل و پویایی محیط جوامع امروزی؛
- اهمیت نگاه هدفمند به هندسه نظم نوین جهانی با در نظر گرفتن تمامی عوامل مرتبط با آن.

موارد زیر را نیز می‌توان به عنوان ضرورت‌های انجام این پژوهش برشمرد:

- توجه به تهدیدهای و فرصت‌های مطرح در حوزه نظم نوین منطقه جنوب غرب آسیا با امعان نظر به رویکرد تحولات منطقه‌ای و جهانی رخ داده شده در این حوزه؛
- شناسایی لایه لایه‌ای علل زلزله‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش از نوع کاربردی با رویکرد آمیخته است که با انجام مطالعات کتابخانه‌ای و برگزاری جلسات ذهن‌انگیزی علل زلزله‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا احصاء و طی یک پرسش‌نامه به جامعه آماری ۵۷ نفره از صاحب‌نظران ارائه گردید. با توجه به اینکه جامعه آماری خبرگان کمتر از صد نفر بود، نمونه آماری به صورت تمام شمار انتخاب گردید. سپس داده‌های به دست آمده با استفاده از روش‌های آماری توصیفی (با بهره‌گیری از میانگین، واریانس و ضریب تغییرات) و استنباطی (آزمون خی دو) و به کمک نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. در تجزیه و تحلیل علل وقوع بر اساس میزان تأثیر علت مدنظر، مدت تأثیر علل و تعداد نظرات پرسش‌شوندگان که همان خبرگان و کارشناسان مدنظر پژوهش هستند، در خصوص همبستگی نظم نوین کنونی مدنظر قرار گرفت. با توجه به نوع اطلاعات مورد نیاز در انجام این پژوهش، ابتدا از روش بررسی اسناد و مدارک موجود بهره گرفته شد، سپس با تهیه پرسش‌نامه محقق ساخت، در نهایت داده‌ها گردآوری شد. با توجه به اهمیت موضوع پژوهش و نظر به اینکه یکی از اهداف اصلی آن بسط نگاه راهبردی مدیران و سیاستگذاران کلان کشور به ظرفیت نااندیشیده در خصوص نظم نوین منطقه‌ای است، سعی شده علل مورد نظر در چهار سطح در حوزه‌های مختلف و گوناگون مورد توجه قرار گیرند. برای انتخاب نمونه آماری این ویژگی‌های مدنظر قرار گرفت که خبرگان و کارشناسان مربوطه دارای نگاه راهبردی و عمیق به موضوع تحقیق، تحصیلات عالی در حوزه‌های آینده‌پژوهی و امنیت بین‌الملل، سابقه بیش از ده سال کار در حوزه‌های مختلف تصمیم‌گیری و سیاستگذاری کلان و دارا بودن سابقه پژوهشی به منظور درک بیشتر و عمیق‌تر هدف پژوهش باشند.

روش آینده‌پژوهانه‌ای که برای انجام تحقیق در نظر گرفته شد، به عنوان تحلیل لایه‌ای لایه‌ای علت‌ها شناخته می‌شود. این روش تحلیل گران و آینده‌پژوهان را ترغیب می‌کند تا به جای سطحی‌نگری، عمیق‌تر و ریشه‌ای‌تر به مسائل و موضوعات آینده نگاه کنند و در کنار بررسی ظاهری موضوعات، ریشه‌ها و دلایل اصلی بروز آن‌ها را نیز مطالعه کنند. روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها روشی بسیار پیچیده برای طبقه‌بندی دیدگاه‌ها و مسائل مختلف درباره آینده است. این طبقه‌بندی کمک می‌کند تا به نحو بسیار کارآمدتری درباره آینده فکر کنیم (خزائی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۶-۴۱).

تحلیل لایه‌ای علت‌ها به منظور بررسی موضوعات و مطالعه آینده، چهار سطح مختلف را در نظر می‌گیرد که به صورت عمودی روی هم چیده شده‌اند (شکل (۱) و توضیحات مربوط به آن در جدول (۲) آمده است).

شکل (۱)، سطوح چهارگانه تحلیل در تحلیل لایه‌ای علت‌ها (Slaughter, 2003)

جدول (۲)، توضیح سطوح چهارگانه روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها (گرشاسبی و کریمی، ۱۳۹۹)

سطح	توضیح
لیتانی	در این سطح با روندهای کمی، مسائل، مشکلات و بعضاً معضلاتی روبرو هستیم که اغلب بنا به دلایل سیاسی در مورد آن‌ها غلو می‌شود (مثلاً مشکلات جمعیتی) و معمولاً توسط خبرگزاری‌ها مطرح می‌شوند. سطح لیتانی بارزترین و مشهودترین سطح علت‌های مرتبط با موضوع است.
نظام‌های علی	به علل نظام‌مند از جمله عوامل اجتماعی، فناوریانه، اقتصادی، سیاسی، زیست محیطی و تاریخی ارتباط دارد. این سطح عملکرد مناسبی در توضیح علل فنی و

سطح	توضیح
	هم چنین تجزیه و تحلیل مستند و آکادمیک دارد. نقش دولت‌ها و بازیگران دیگر در این سطح و همچنین منفعت‌ها در بیشتر موارد توسط این سطح کشف می‌گردد.
گفتمان یا جهان‌بینی	به گفتمان و جهان‌بینی مرتبط است و از آن پشتیبانی می‌نماید و به نوعی در این سطح اقدام به مشروع‌سازی آن می‌کند. در این سطح فرآیندهای عمیق‌تر اجتماعی و فرهنگی، آنچه که مربوط به زبان و فرهنگ مرتبط است جستجو می‌شود. در این سطح فرض‌های عمیق و موشکافانه در پیش‌زمینه یک موضوع بسیار حائز اهمیت است و کوشش‌هایی به‌منظور ایجاد چشم‌انداز دوباره برای مسأله و موضوع مورد بحث انجام می‌شود.
اسطوره یا استعاره	در این سطح روایت‌های ژرف و الگوهای همگانی، یعنی ابعاد ناخودآگاه و معمولاً احساسی مسئله مشخص می‌گردد. این سطح یک تجربه احساسی - غریزی در رابطه با جهان‌بینی و نگاه به جهان موردنظر فراهم می‌سازد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

اطلاعات و داده‌های مربوط به آمارهای جمعیت شناختی پاسخ‌گویان در جداول (۳) تا (۵) ارائه شده است.

توزیع فراوانی مربوط به سابقه خدمتی افراد جامعه نمونه خبرگان در جدول (۳) درج شده است.

جدول (۳): توزیع فراوانی مربوط به سابقه خدمتی افراد جامعه نمونه خبرگان (یافته‌های محقق)

میزان سن خدمتی	فراوانی	درصد فراوانی
۶ تا ۱۲ سال	۳	۵/۲۷
۱۲ تا ۱۸ سال	۸	۱۴/۰۳
۱۸ تا ۲۴ سال	۱۹	۳۳/۳۳
۲۴ سال به بالا	۲۷	۴۷/۳۷
جمع	۵۷	۱۰۰

با توجه به جدول بالا ۸۰/۶۹٪ حجم جامعه نمونه خبرگان دارای سابقه خدمتی بیش از ۱۸ سال است که بیان‌گر بالا بودن تجربه آنها جهت درک بهتر سؤالات و پاسخگویی مناسب می‌باشد.

میزان تحصیلات کارکنان جامعه نمونه در جدول (۴) درج شده است.

جدول (۴): میزان تحصیلات کارکنان جامعه نمونه خبرگی (یافته‌های محقق)

میزان تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی
کارشناس	۸	۱۴/۰۳
کارشناس ارشد	۳۱	۵۴/۳۹
دکتر	۱۸	۳۱/۵۸
جمع	۵۷	۱۰۰

با توجه به جدول بالا ۸۵/۹۵٪ از جامعه نمونه حداقل دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد هستند که بیانگر بالا بودن میزان تحصیلات و دانش تخصصی بالا جهت درک بهتر سؤال‌ها و پاسخگویی مناسب به آن‌ها است.

میزان آشنایی کارکنان جامعه نمونه با موضوع تحقیق در جدول شماره (۵) درج شده است.

جدول (۵): میزان آشنایی کارکنان جامعه نمونه با موضوع تحقیق (یافته‌های محقق)

میزان آشنایی	فراوانی	درصد فراوانی
کم	۵	۸/۷۹
متوسط	۹	۱۵/۷۸
زیاد	۲۷	۴۷/۳۶
خیلی زیاد	۱۶	۲۸/۰۷
جمع	۵۷	۱۰۰

فراوانی و درصد توزیع فراوانی داده‌های به دست آمده گویای این مطلب است که آشنایی حداقل ۷۵/۴۳٪ از جامعه نمونه خبرگان با موضوع تحقیق زیاد و خیلی زیاد است که بیانگر بالا بودن میزان آگاهی جهت درک بهتر سؤال‌ها و پاسخگویی مناسب به آن‌ها می‌باشد.

پس از مطالعه اسناد و مدارک و تجزیه و تحلیل نظرات صاحب نظران با استفاده از روش تحلیل محتوی (۴۲) علت به عنوان علل تزلزل آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا استخراج که در جدول (۶) آورده شده است.

جدول (۶)، عوامل تزلزل آفرین نظم حاکم بر جهان (یافته‌های محقق)

کد	مؤلفه	کد	مؤلفه
a ₂₂	ایجاد زمینه‌های سال‌ها تنش، ناامنی و بحران در منطقه جنوب غرب آسیا	a ₁	تبلیغ سکولاریسم از سوی غرب
a ₂₃	جلوگیری از مشارکت سیاسی و ساختارمندانه مردم در مناسبات ملی	a ₂	تشدید و ترویج درگیری‌ها و منازعات فرقه‌ای
a ₂₄	قراردادهای نظامی و امنیتی آمریکا با متحدان	a ₃	ایجاد و توسعه بحران‌های قومی، مذهبی و

مؤلفه	کد	مؤلفه	کد
طبقاتی		و امنیتی نمودن چهره منطقه	
ترویج فرهنگ جهانی شدن	a ₄	اشغال دو کشور افغانستان و عراق	a ₂₅
ترویج بنیادگرایی سلفی	a ₅	حمایت و گسترش پادشاهی‌های خودکامه و مستبد در منطقه	a ₂₆
بحران‌های اخلاقی و معنوی در غرب و تلاش برای توسعه آن به سراسر جهان	a ₆	پناه بردن به زور و خشونت توسط غرب	a ₂₇
ترویج همجنس‌گرایی	a ₇	تنش در سوریه و حمایت از گروه‌های مخالف بشار اسد	a ₂₈
تزلزل نهاد خانواده	a ₈	اقدامات تروریستی اسرائیل و ایالات متحده در به شهادت رساندن سرداران مقاومت	a ₂₉
رواج احساس پوچی و ناامنی در بین مردم و جوانان	a ₉	مقابله با سیاست‌های مداخله‌جویانه قدرت‌های غربی در امور داخلی کشورها	a ₃₀
ترویج ترور و راه‌اندازی جریان‌های تروریستی	a ₁₀	کاهش نفوذ ابرقدرت‌ها در کشورهای در حال توسعه	a ₃₁
ایجاد جریان‌ات سلفی و تکفیری (القاعده، طالبان و داعش)	a ₁₁	عدم موفقیت عربستان در حمله به یمن	a ₃
حذف پشتوانه طلا از دلار آمریکا	a ₁₂	تشکیل مثلث عربی، غربی و عبری در منطقه جنوب غرب آسیا	a ₃₃
ایجاد مناطق آزاد تجاری و انعقاد موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد با هدف بهبود تجارت خارجی	a ₁₃	افزایش فعالیت جریان‌های اسلام‌گرا	a ₃₄
ظهور کشورهای در حال توسعه با رویکرد صادرات محوری	a ₁₄	مقابله محور مقاومت با گروهک تروریستی تکفیری	a ₃₅
احیای جاده ابریشم در دو حوزه خشکی و دریا	a ₁₅	حرکت حکومت‌های حال حاضر به سمت مردم سالاری	a ₃₆
قحطی داخلی در شبه‌جزیره آفریقا و آسیای مرکزی	a ₁₆	افزایش آگاهی مدنی ملت‌ها	a ₃₇
تلاش کشورهای در حال توسعه برای استفاده از ارزهای جایگزین به جای دلار	a ₁₇	بسط و گسترش فرهنگ منطقه‌گرایی و تشکیل هژمون‌های منطقه‌ای	a ₃₈
استفاده از ده‌ها میلیون بشکه نفت ذخیره راهبردی آمریکا	a ₁₈	گسترش نفوذ حکومت‌ها در ژئوپلیتیک خودی	a ₃₉
حضور مداخله‌جویانه کشورهای غربی در منطقه جنوب غرب آسیا	a ₁₉	شکل‌گیری جنبش‌های مردمی بر علیه حاکمان جورپیشه	a ₄₀
اتخاذ تصمیمات سرنوشت‌ساز از سوی	a ₂₀	شکست جریان‌های تروریستی - تکفیری	a ₄₁

مؤلفه	کد	مؤلفه	کد
دولت‌های غربی بدون حضور کشورهای دیگر برای آنها			
نقش قدرت‌های پیروز جنگ‌های جهانی در مرزبندی‌های جدید دنیا	a ₂₁	عقیم ماندن تلاش‌های آمریکا در منطقه به عنوان یک هژمون	a ₄₂

پس از نظرخواهی از صاحب‌نظران و با توجه به ماهیت روش تحلیل لایه لایه‌ای علت‌ها و تعریف این لایه‌ها، علت‌های بالا در چهار سطح به شرح جدول (۷) دسته‌بندی شدند.

جدول (۷)، دسته‌بندی علل به چهار سطح بر اساس روش تحلیل لایه لایه‌ای علت‌ها (یافته‌های محقق)

عنوان لایه	علت‌ها
لایه لیتانی	ترویج فرهنگ جهانی شدن (a ₄) ترویج بنیادگرایی سلفی (a ₅) ترویج ترور و راه‌اندازی جریان‌های تروریستی (a ₁₀) ایجاد جریان‌ات سلفی و تکفیری (القاعده، طالبان و داعش) (a ₁₁) ایجاد مناطق آزاد تجاری و انعقاد موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد با هدف بهبود تجارت خارجی (a ₁₃) احیای جاده ابریشم در دو حوزه خشکی و دریا (a ₁₅) استفاده از ده‌ها میلیون بشکه نفت ذخیره راهبردی آمریکا (a ₁₈) حضور مداخله‌جویانه کشورهای غربی در منطقه جنوب غرب آسیا (a ₁₉) اشغال دو کشور افغانستان و عراق (a ₂₅) تنش در سوریه و حمایت از گروه‌های مخالف بشار اسد (a ₂₈) اقدامات تروریستی اسرائیل و ایالات متحده در به شهادت رساندن سرداران مقاومت (a ₂₉) عدم موفقیت عربستان در حمله به یمن (a ₃₂) تشکیل مثلث عربی، غربی و عبری در منطقه جنوب غرب آسیا (a ₃₃) شکل‌گیری جنبش‌های مردمی بر علیه حاکمان جورپیشه (a ₄₀) شکست جریان‌های تروریستی - تکفیری (a ₄₁)
لایه نظام‌های علی	ایجاد و توسعه بحران‌های قومی، مذهبی و طبقاتی (a ₃) بحران‌های اخلاقی و معنوی در غرب و تلاش برای توسعه آن به سراسر جهان (a ₆) ترویج همجنس‌گرایی (a ₇) حمایت و گسترش پادشاهی‌های خودکامه و مستبد در منطقه (a ₂₆) پناه بردن به زور و خشونت توسط غرب (a ₂₇) افزایش فعالیت جریان‌های اسلام‌گرا (a ₃₄) بسط و گسترش فرهنگ منطقه‌گرایی و تشکیل هژمون‌های منطقه‌ای (a ₃₈)
گفتمان یا جهان بینی	تبلیغ سکولاریسم از سوی غرب (a ₁) تشدید و ترویج درگیری‌ها و منازعات فرقه‌ای (a ₂) حذف پشتوانه طلا از دلار آمریکا (a ₁₂) ظهور کشورهای در حال توسعه با رویکرد صادرات محوری (a ₁₄) اتخاذ تصمیمات سرنوشت‌ساز از سوی دولت‌های غربی بدون حضور کشورهای دیگر برای آنها (a ₂₀) قراردادهای نظامی و امنیتی آمریکا با متحدان و امنیتی نمودن چهره منطقه (a ₂₄) مقابله با سیاست‌های مداخله‌جویانه قدرت‌های غربی در امور داخلی کشورها (a ₃₀) کاهش نفوذ ابرقدرت‌ها در کشورهای در حال توسعه (a ₃₁) مقابله محور مقاومت با گروهک تروریستی تکفیری (a ₃₅) گسترش نفوذ حکومت‌ها در ژئوپلیتیک خودی (a ₃₉)
استعاره‌ها و	تزلزل نهاد خانواده (a ₈) رواج احساس پوچی و ناامنی در بین مردم و جوانان (a ₉) قحطی

عنوان لایه	علتها
اسطوره‌ها	داخلی در شبه‌جزیره‌ی آفریقا و آسیای مرکزی (a ₁₆) تلاش کشورهای در حال توسعه برای استفاده از ارزهای جایگزین به جای دلار (a ₁₇) نقش قدرت‌های پیروز جنگ‌های جهانی در مرزبندی‌های جدید دنیا (a ₂₁) ایجاد زمینه‌های سال‌ها تنش، ناامنی و بحران در منطقه جنوب غرب آسیا (a ₂₂) جلوگیری از مشارکت سیاسی و ساختارمندانه مردم در مناسبات ملی (a ₂₃) حرکت حکومت‌های حال حاضر به سمت مردم سالاری (a ₃₆) افزایش آگاهی مدنی ملت‌ها (a ₃₇) عقیم ماندن تلاش‌های آمریکا در منطقه به عنوان یک هژمون (a ₄₂)

پس از تقسیم‌بندی علل تزلزل‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا به چهار سطح، موارد احصاء شده در پرسشنامه‌ای در اختیار جامعه آماری قرار گرفت و پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، نتایج حاصل از توزیع فراوانی مربوط به پاسخ‌های ارائه شده در سطح لایه لیتانی به شرح جدول (۸) بود. اعداد در نظر گرفته شده جهت سنجش میزان توافق در طیف لیکرت به صورت کاملاً موافقم (۵)، موافقم (۴)، نظری ندارم (۳)، مخالفم (۲) و کاملاً مخالفم (۱) بوده است.

جدول (۸). توزیع فراوانی مربوط به پاسخ‌های مطرح‌شده در سطح لیتانی (یافته‌های محقق)

شاخص	میزان توافق					جمع	میانگین	نسبت	ضریب پراکندگی	اولویت	فاصله اطمینان		آماره آزمون	سطح معنی داری
	توافق کامل	مؤقت	نظری ندارم	مخالفم	توافق کامل						پایین	بالا		
a4	a5	a10	a11	a13	a15	57	3.67	1.13	0.290	9	3.39	3.94	4.73	0.05
						57	4.09	0.99	0.244	4	3.83	4.35	8.24	0.05
						57	3.89	1.53	0.317	14	3.57	4.22	5.47	0.05
						57	4.04	1.42	0.295	8	3.73	4.34	6.57	0.05
						57	3.49	1.73	0.376	15	3.15	3.83	2.82	0.05
						57	4.04	1.26	0.278	5	3.74	4.33	6.96	0.05

شاخص	میزان توافق					فاصله اطمینان	آماره آزمون	سطح معنی داری
	توافق کامل	مؤلفه	تلفظ ندارم	تخلف	تخلف کامل			
a ₁₈	14	24	20	16	3	حد پایین	3.91	تأیید
a ₁₉	24	17	9	5	2	حد بالا	6.41	تأیید
a ₂₅	28	13	14	2	0		9.65	تأیید
a ₂₈	20	18	12	5	2		5.66	تأیید
a ₂₉	24	16	11	6	0		7.55	تأیید
a ₃₂	21	17	9	8	2		5.08	تأیید
a ₃₃	19	16	15	3	5		4.24	تأیید
a ₄₀	24	16	7	8	2		5.57	تأیید
a ₄₁	25	16	14	1	1		8.65	تأیید
جمع	57	57	57	57	57	اولویت		
میانگین	3.58	3.95	4.18	1.25	0.85			
سریاء	1.25	1.25	0.85	1.21	1.03			
ضریب همبستگی	0.312	0.283	0.220	0.288	0.253			
اولویت	13	6	1	7	3			
فاصله								
اطمینان								
حد پایین	3.29	3.66	3.94	3.54	3.75			
حد بالا	3.87	4.24	4.41	4.11	4.28			
آماره آزمون	3.91	6.41	9.65	5.66	7.55			
سطح معنی داری	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید			

نظر به اینکه آماره آزمون برای تمامی مؤلفه‌ها بیشتر از ۱/۹۶ شده است سطح معنی‌داری آنها مورد تأیید است. همچنین با توجه به میانگین به دست آمده برای تمامی مؤلفه‌ها، جامعه آماری با درصد بالایی همه گزینه‌ها را تأیید نمودند. به منظور اولویت‌بندی مؤلفه‌ها با توجه به ستون ضریب پراکندگی علل مذکور در این لایه اولویت‌بندی انجام شد (ضریب پراکندگی کوچک‌تر در اولویت بالاتر) و سه اولویت بالاتر عبارت‌اند از: ۱- اشغال دو کشور

افغانستان و عراق ۲- شکست جریان‌های تروریستی - تکفیری ۳- اقدامات تروریستی اسرائیل و ایالات متحده در به شهادت رساندن سرداران مقاومت. همان‌طور که در ستون آخر مشاهده می‌شود با مقایسه مقدار آماره آزمون و مقدار بحرانی علل تزلزل‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا که در این لایه دسته‌بندی شده بودند، مورد تأیید قرار گرفتند. اشغال دو کشور عراق و افغانستان مهمترین عامل تزلزل‌آفرین نظم منطقه در سطح لیتانی یا علل رفتاری (ظاهری) بوده است. در جنگ افغانستان، ایالات متحده طولانی‌ترین نبرد تاریخ خود را در سیصد سال اخیر گذراند و یکی از پرهزینه‌ترین جنگ‌هایی بود که خود را دچار آن نمود و در نهایت با خروج از عراق و افغانستان به این جنگ‌ها پایان داد و عملاً حضور نظامی خود را در افغانستان به پایان رساند، هر چند که کورس‌های امیدی برایش در پایگاه‌های مستقر در برخی نقاط عراق، باقی مانده است.

نتایج حاصل از توزیع فراوانی مربوط به پاسخ‌های مطرح‌شده در سطح نظام‌های علی (اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی) به شرح جدول (۹) مطرح شد.

جدول (۹). توزیع فراوانی مربوط به پاسخ‌های مطرح‌شده در سطح نظام‌های علی (یافته‌های

محقق)

شخص	میزان توافق					ضرب در کدام کدام	پایه پایه	فاصله اطمینان		آماره آزمون	سطح معنی داری
	توافق کدام	موفق توافق	توافق کدام	مخالفت کدام	جمع			حد پایین	حد بالا		
a ₃	26	17	7	4	57	1.33	0.290	3.68	4.28	6.42	تأیید
a ₆	25	15	9	5	57	1.42	0.306	3.59	4.20	5.67	تأیید
a ₇	28	15	6	3	57	1.60	0.322	3.60	4.26	5.54	تأیید
a ₂₆	23	18	8	5	57	1.37	0.301	3.57	4.18	5.67	تأیید
a ₂₇	30	13	7	6	57	1.21	0.267	3.84	4.41	7.71	تأیید
a ₃₄	22	21	7	4	57	1.26	0.287	3.62	4.20	6.12	تأیید

شخص	میزان توافق					جمع	میانگین	پراپس	ضریب پراکندگی	اولویت	فاصله اطمینان		آماره آزمون	سطح معنی داری
	تفاهم کارآمد	موفقیت	نظری ندارم	مخالفم	مخالفا						حد پایین	حد بالا		
a38	29	15	12	0	1	57	4.23	0.82	0.214	1	3.99	4.46	10.26	تأیید

با توجه به اینکه آماره آزمون برای تمامی مؤلفه‌ها بیشتر از $1/96$ شده است سطح معنی داری آنها مورد تأیید قرار می‌گیرد. همچنین از آنجا که میانگین به دست آمده برای تمامی مؤلفه‌ها بیشتر از سه است، جامعه آماری با درصد بالایی همه گزینه‌ها را تأیید نمودند. به منظور اولویت‌بندی مؤلفه‌ها با توجه به ستون ضریب پراکندگی علل مذکور در این لایه اولویت‌بندی انجام شد (ضریب پراکندگی کوچک‌تر در اولویت بالاتر) و سه اولویت بالاتر عبارت‌اند از: ۱- بسط و گسترش فرهنگ منطقه‌گرایی و تشکیل هژمون‌های منطقه‌ای، ۲- پناه بردن به زور و خشونت توسط غرب و ۳- افزایش فعالیت جریان‌های اسلام‌گرا. همان‌طور که در ستون آخر مشاهده می‌شود با مقایسه مقدار آماره آزمون و مقدار بحرانی علل تزلزل‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا هر یک از موارد تعیین‌شده در این لایه مورد تأیید قرار گرفته است.

صرف نظر از اینکه آمریکا کشورهایی مانند چین، روسیه و ایران را «دشمن» یا «دوست» می‌داند، اما دولت‌های حاکم بر این کشورها هویت سیاسی مستقلی محسوب می‌شوند که حق دفاع از موجودیت خود را دارند. اساساً کلمه ائتلاف شامل مفهوم تقابل است و اکنون که آمریکا به بهانه روی آوردن به شرق (آسیا‌پس‌فیک) آشکارا از تشکیل اتحادهای جدید و تقویت اتحادهای قدیمی صحبت می‌کند لذا کشورهای که در حلقه مهار واشنگتن قرار دارند، چاره‌ای جز مقابله با یکدیگر از طریق تشکیل ائتلاف‌های مشابه و ائتلاف‌های هدفمند نخواهند داشت.

نتایج حاصل از توزیع فراوانی مربوط به پاسخ‌های مطرح شده در سطح گفتمان یا جهان‌بینی به شرح جدول (۱۰) مطرح شد.

جدول (۱۰). توزیع فراوانی مربوط به پاسخ‌های مطرح‌شده در سطح گفتمان یا جهان‌بینی

(یافته‌های محقق)

شخص	میزان توافق	جمع	میانگین	پراپس	ضریب پراکندگی	اولویت	فاصله اطمینان	آماره آزمون	سطح معنی داری
-----	-------------	-----	---------	-------	---------------	--------	---------------	-------------	---------------

	a ₁	a ₂	a ₁₂	a ₁₄	a ₂₀	a ₂₄	a ₃₀	a ₃₁	a ₃₅	a ₃₉
مؤلفه آماری	30	31	31	33	26	28	29	27	30	32
مؤلفه	17	15	15	14	24	18	17	16	18	12
نظری ندارم	7	5	7	5	2	7	6	8	6	4
مخالفم	2	3	3	3	1	2	2	4	2	5
توافق آماری	1	3	1	2	4	2	3	2	1	4
	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
	4.26	4.14	4.25	4.25	4.11	4.16	4.12	4.05	4.28	4.04
	0.87	1.28	0.97	1.12	1.17	1.03	1.20	1.20	0.84	1.61
	0.219	0.273	0.232	0.249	0.263	0.245	0.266	0.271	0.214	0.314
	2	9	3	5	6	4	7	8	1	10
پایین	4.02	3.85	3.99	3.97	3.82	3.89	3.84	3.77	4.04	3.71
بالا	4.51	4.43	4.50	4.52	4.39	4.42	4.41	4.34	4.52	4.36
	10.23	7.61	9.57	8.90	7.72	8.60	7.74	7.24	10.54	6.16
داری	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید

با توجه به اینکه آماره آزمون برای تمامی مؤلفه‌ها بیشتر از $1/96$ شده است سطح معنی‌داری آنها مورد تأیید قرار می‌گیرد. همچنین از آنجا که میانگین به دست آمده برای تمامی مؤلفه‌ها بیشتر از سه است، جامعه آماری با درصد بالایی همه گزینه‌ها را تأیید نمودند. به منظور اولویت‌بندی مؤلفه‌ها با توجه به ستون ضریب پراکندگی علل مذکور در این لایه اولویت‌بندی انجام شد (ضریب پراکندگی کوچک‌تر در اولویت بالاتر) و سه اولویت بالاتر عبارت‌اند از: ۱- مقابله محور مقاومت با گروهک تروریستی تکفیری، ۲- تبلیغ سکولاریسم از سوی غرب و ۳- حذف پشتوانه طلا از دلار آمریکا. همان‌طور که در ستون آخر مشاهده می‌شود با مقایسه مقدار آماره آزمون و مقدار بحرانی علل تزلزل‌آفرین در

منطقه جنوب غرب آسیا هر یک از موارد تعیین شده در این لایه مورد تأیید قرار گرفته است.

نتایج حاصل از توزیع فراوانی مربوط به پاسخ‌های مطرح شده در سطح استعاره‌ها یا اسطوره‌ها در جدول (۱۱) مطرح شد.

جدول (۱۱). توزیع فراوانی مربوط به پاسخ‌های مطرح‌شده در سطح استعاره‌ها یا اسطوره‌ها

(یافته‌های محقق)

شخص	میزان توافق							سطح معنی داری				
	میانگین	سریس	ضریب همبستگی	فاصله اطمینان		آماره آزمون						
				پایین	بالا							
جمع	57	57	57	4	8	9	1	10	2	7	5	3
میانگین	4.23	4.14	4.05	4.35	4.07	4.30	4.11	4.07	3.84	3.82	3.99	
سریس	0.85	1.08	1.20	0.79	1.29	0.81	1.03	0.94	0.81	0.81	0.81	
ضریب همبستگی	0.218	0.251	0.271	0.205	0.279	0.209	0.248	0.238	0.213	0.213	0.213	
فاصله اطمینان	3.99	3.87	3.77	4.12	3.78	4.07	3.84	3.82	3.99	3.99	3.99	
آماره آزمون	10.04	8.28	7.24	11.44	7.12	10.92	8.21	8.34	10.32	10.32	10.32	

شخص	میزان توافق					جمع	میانگین	ارپارس	ضریب پراکندگی	اولویت	فاصله اطمینان		آماره آزمون	سطح معنی داری
	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم						حد پایین	حد بالا		
a ₂	31	15	6	4	1	57	4.23	1.03	0.240	6	3.96	4.49	9.15	تأیید

با توجه به اینکه آماره آزمون برای تمامی مؤلفه‌ها بیشتر از $1/96$ شده است سطح معنی داری آنها مورد تأیید قرار می‌گیرد. همچنین از آنجا که میانگین به دست آمده برای تمامی مؤلفه‌ها بیشتر از سه است، جامعه آماری با درصد بالایی همه گزینه‌ها را تأیید نمودند. به منظور اولویت‌بندی مؤلفه‌ها با توجه به ستون ضریب پراکندگی علل مذکور در این لایه اولویت‌بندی انجام شد (ضریب پراکندگی کوچک‌تر در اولویت بالاتر) و سه اولویت بالاتر عبارت‌اند از: ۱- تلاش کشورهای در حال توسعه برای استفاده از ارزش‌های جایگزین به جای دلار، ۲- ایجاد زمینه‌های سال‌ها تنش، ناامنی و بحران در منطقه غرب آسیا و ۳- افزایش آگاهی مدنی ملت‌ها. همان‌طور که در ستون آخر مشاهده می‌شود با مقایسه مقدار آماره آزمون و مقدار بحرانی علل تزلزل‌آفرین در منطقه جنوب غرب آسیا هر یک از موارد تعیین شده در این لایه مورد تأیید قرار گرفته است.

در مرحله بعد مقدار آماره آزمون کای-دو مربوط به سطوح چهارگانه محاسبه و در جداول (۱۲) تا (۱۵) ثبت شدند.

جدول (۱۲): محاسبه مقدار آماره آزمون کای-دو مربوط به سطح لیسانی (یافته‌های محقق)

شخص	میزان توافق					آماره آزمون	مقدار بحرانی	ضریب توافقی
	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم			
a ₄	15	19	12	11	0	4.73	9.48	0.245
a ₅	25	14	1	6	0	8.24	9.48	0.222
a ₁₀	26	15	6	7	3	5.47	9.48	0.259
a ₁₁	30	12	8	4	3	6.57	9.48	0.247
a ₁₃	19	13	12	8	5	2.82	9.48	0.288
a ₁₅	27	16	7	5	2	6.96	9.48	0.239
a ₁₈	14	20	16	3	4	3.91	9.48	0.256
a ₁₉	24	17	9	5	2	6.41	9.48	0.241
a ₂₅	28	13	14	2	0	9.65	9.48	0.210

شاخص	میزان توافق					آماره آزمون	مقدار بحرانی	ضریب توافقی
	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالقم	کاملاً مخالقم			
a ₂₈	20	18	12	5	2	5.66	9.48	0.244
a ₂₉	24	16	11	6	0	7.55	9.48	0.227
a ₃₂	21	17	9	8	2	5.08	9.48	0.255
a ₃₃	19	16	15	3	5	4.24	9.48	0.255
a ₄₀	24	16	7	8	2	5.57	9.48	0.253
a ₄₁	25	16	14	1	1	8.65	9.48	0.216

با توجه به ستون آماره آزمون و مقایسه آن با مقدار بحرانی فرضیه ارتباط علل سطح لیتانی با تزلزل آفرینی نظم حاکم در منطقه جنوب غرب آسیا مورد تأیید قرار می‌گیرد و ستون ضریب توافقی شدت این ارتباط را برای هر کدام از علل نشان می‌دهد.

جدول (۱۳): محاسبه مقدار آماره آزمون کای-دو مربوط به سطح نظام‌های علی (یافته‌های محقق)

شاخص	میزان توافق					آماره آزمون	مقدار بحرانی	ضریب توافقی
	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالقم	کاملاً مخالقم			
a ₃	26	17	7	4	3	6.42	9.48	0.245
a ₆	25	15	9	5	3	5.67	9.48	0.253
a ₇	28	15	6	3	5	5.54	9.48	0.261
a ₂₆	23	18	8	5	3	5.67	9.48	0.251
a ₂₇	30	13	7	6	1	7.71	9.48	0.233
a ₃₄	22	21	7	4	3	6.12	9.48	0.244
a ₃₈	29	15	12	0	1	10.26	9.48	0.207

با توجه به ستون آماره آزمون و مقایسه آن با مقدار بحرانی فرضیه ارتباط علل سطح نظام علی با تزلزل آفرینی نظم حاکم در منطقه جنوب غرب آسیا مورد تأیید قرار می‌گیرد و ستون ضریب توافقی شدت این ارتباط را برای هر کدام از علل نشان می‌دهد.

جدول (۱۴): محاسبه مقدار آماره آزمون کای-دو مربوط به سطح گفتمان و جهان بینی (یافته‌های محقق)

شاخص	میزان توافق	آماره	مقدار	ضریب
------	-------------	-------	-------	------

	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم	آزمون	بحرانی	توافقی
a ₁	30	17	7	2	1	6.42	9.48	0.209
a ₂	31	15	5	3	3	5.67	9.48	0.237
a ₁₂	31	15	7	3	1	5.54	9.48	0.216
a ₁₄	33	14	5	3	2	5.67	9.48	0.224
a ₂₀	26	24	2	1	4	7.71	9.48	0.232
a ₂₄	28	18	7	2	2	6.12	9.48	0.222
a ₃₀	29	17	6	2	3	10.26	9.48	0.233
a ₃₁	27	16	8	4	2	6.42	9.48	0.235
a ₃₅	30	18	6	2	1	5.67	9.48	0.207
a ₃₉	32	12	4	5	4	5.54	9.48	0.257

با توجه به ستون آماره آزمون و مقایسه آن با مقدار بحرانی فرضیه ارتباط علل سطح نظام گفتمان و جهان بینی با تزلزل‌آفرینی نظم حاکم در منطقه جنوب غرب آسیا مورد تأیید قرار می‌گیرد و ستون ضریب توافقی شدت این ارتباط را برای هر کدام از علل نشان می‌دهد.

جدول (۱۵): محاسبه مقدار آماره آزمون کای-دو مربوط به سطح استعاره‌ها و اسطوره (یافته‌های

محقق)

شاخص	میزان توافقی					آماره آزمون	مقدار بحرانی	ضریب توافقی
	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم			
a ₈	27	22	4	3	1	10.04	9.48	0.209
a ₉	28	17	6	5	1	8.28	9.48	0.226
a ₁₆	27	16	8	4	2	7.24	9.48	0.235
a ₁₇	32	18	4	2	1	11.44	9.48	0.202
a ₂₁	29	14	7	5	2	7.12	9.48	0.239
a ₂₂	30	18	5	4	0	10.92	9.48	0.204
a ₂₃	26	19	8	2	2	8.21	9.48	0.224
a ₃₆	22	25	6	2	2	8.34	9.48	0.219
a ₃₇	27	20	6	4	0	10.32	9.48	0.206
a ₄₂	31	15	6	4	1	9.15	9.48	0.220

با توجه به ستون آماره آزمون و مقایسه آن با مقدار بحرانی فرضیه ارتباط علل سطح استعاره‌ها و اسطوره‌ها با تزلزل‌آفرینی نظم حاکم در منطقه جنوب غرب آسیا مورد تأیید قرار می‌گیرد و ستون ضریب توافقی شدت این ارتباط را برای هر کدام از علل نشان می‌دهد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با توجه به قرارگرفتن جمهوری اسلامی ایران در منطقه جنوب غرب آسیا و همچنین قرارگرفتن به عنوان بازیگر تأثیرگذار در این منطقه و با توجه به موقعیت حساس منطقه و آشنایی با علت‌های تزلزل‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا و همچنین تأثیرات مهمی که ایران و منطقه غرب آسیا می‌تواند در هندسه نظم نوین جهانی ایجاد نمایند، تحقیق حاضر بر آن بوده تا علل تزلزل‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا را با علم آینده‌پژوهی و بر اساس روش تحلیل لایه‌لایه‌ای علت‌ها مورد بررسی قرار دهد. به همین جهت موضوع را در قالب چهار هدف و چهار فرضیه گنجانده و بر اساس متغیرهای مستقل، پرسشنامه تهیه و بین جامعه نمونه توزیع گردید. نتایج با توجه به تجزیه و تحلیل حاصل از بررسی اسناد و مدارک تحقیق و پرسشنامه دریافتی از جامعه نمونه به شرح زیر ارائه می‌گردد:

لایه اول: بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده از اسناد و مدارک در حوزه علل تزلزل‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا در سطح لیتانی با ساماندهی و استخراج فراوانی علل اشاره شده، مهم‌ترین علل تزلزل‌آفرین نظم حاکم بر منطقه غرب آسیا در سطح لیتانی ترویج فرهنگ جهانی شدن، ترویج بنیادگرایی سلفی، ترویج ترور و راه‌اندازی جریان‌های تروریستی، ایجاد جریان‌ات سلفی و تکفیری (القاعده، طالبان و داعش)، ایجاد مناطق آزاد تجاری و انعقاد موافقتنامه‌های تجارت آزاد با هدف بهبود تجارت خارجی، احیاء جاده ابریشم در دو حوزه خشکی و دریا، استفاده از ده‌ها میلیون بشکه نفت ذخیره راهبردی آمریکا، حضور مداخله‌جویانه کشورهای غربی در منطقه غرب آسیا، اشغال دو کشور افغانستان و عراق، تنش در سوریه و حمایت از گروه‌های مخالف بشار اسد، اقدامات تروریستی اسرائیل و ایالات متحده در به شهادت رساندن سرداران مقاومت، عدم موفقیت عربستان در حمله به یمن، تشکیل مثلث عربی، غربی و عبری در منطقه غرب آسیا، شکل‌گیری جنبش‌های مردمی بر علیه حاکمان جورپیشه و شکست جریان‌های تروریستی – تکفیری می‌باشند. بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده از داده‌های پرسش‌نامه و تجزیه و تحلیل توصیفی و با توجه به ضریب پراکندگی محاسبه‌شده اولویت‌بندی علل به صورت جدول (۱۶) مشخص گردید:

جدول (۱۶)، سه اولویت اول لایه لیتانی (یافته‌های محقق)

عنوان مؤلفه	ضریب پراکندگی محاسبه‌شده	اولویت‌بندی
اشغال دو کشور افغانستان و عراق	۰/۲۲۰	اول
شکست جریان‌های تروریستی – تکفیری	۰/۲۳۲	دوم
اقدامات تروریستی اسرائیل و ایالات متحده در	۰/۲۵۳	سوم

		به شهادت رساندن سرداران مقاومت
--	--	--------------------------------

لایه دوم: بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده از اسناد و مدارک در حوزه زلزله‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا در سطح اجتماعی فرهنگی می‌توان به علل اجتماعی، فرهنگی یا سیستمی شامل علت‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و تاریخی اشاره نمود. در این راستا نگاه ابرقدرت‌ها به این منطقه نگاه اقتصادی است. نگاه کشورها به این منطقه نگاه فرهنگی و سیاسی است. لذا یکی از اصلی‌ترین علت‌های وقوع درگیری و جنگ در این منطقه علت اجتماعی می‌باشد که با توجه علل احصاء شده، ایجاد و توسعه بحران‌های قومی، مذهبی و طبقاتی، بحران‌های اخلاقی و معنوی در غرب و تلاش برای توسعه آن به سراسر جهان، ترویج همجنس‌گرایی، حمایت و گسترش پادشاهی‌های خودکامه و مستبد در منطقه، پناه بردن به زور و خشونت توسط غرب، افزایش فعالیت جریان‌های اسلام‌گرا و بسط و گسترش فرهنگ منطقه‌گرایی و تشکیل هژمون‌های منطقه‌ای در این لایه قرار گرفتند. بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده از داده‌های پرسش‌نامه و تجزیه و تحلیل توصیفی و با توجه به ضریب پراکندگی محاسبه شده اولویت‌بندی علل به صورت جدول (۱۷) مشخص گردید:

جدول (۱۷)، سه اولویت اول لایه اجتماعی فرهنگی (یافته‌های محقق)

عنوان مؤلفه	ضریب پراکندگی محاسبه شده	اولویت‌بندی
بسط و گسترش فرهنگ منطقه‌گرایی	۰/۲۱۴	اول
تشکیل هژمون‌های منطقه‌ای	۰/۲۶۷	دوم
پناه بردن به زور و خشونت توسط غرب و افزایش فعالیت جریان‌های اسلام‌گرا	۰/۲۸۷	سوم

لایه سوم: بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده از اسناد و مدارک در حوزه علل زلزله‌آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا در سطح جهان‌بینی می‌توان به تبلیغ سکولاریسم از سوی غرب، تشدید و ترویج درگیری‌ها و منازعات فرقه‌ای، حذف پشتوانه طلا از دلار آمریکا، ظهور کشورهای در حال توسعه با رویکرد صادرات محوری، اتخاذ تصمیمات سرنوشت‌ساز از سوی دول غربی بدون حضور کشورهای دیگر برای آنها، قراردادهای نظامی و امنیتی آمریکا با متحدان و امنیتی نمودن چهره منطقه، مقابله با سیاست‌های مداخله‌جویانه قدرت‌های غربی در امور داخلی کشورها، کاهش نفوذ ابرقدرت‌ها در کشورهای در حال توسعه، مقابله محور مقاومت با گروهک تروریستی تکفیری و گسترش نفوذ حکومت‌ها در ژئوپلیتیک خودی اشاره نمود.

بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده از داده‌های پرسش‌نامه و تجزیه و تحلیل توصیفی و با توجه به ضریب پراکندگی محاسبه شده اولویت‌بندی علل به صورت جدول (۱۸) مشخص گردید:

جدول (۱۸)، سه اولویت اول لایه جهان بینی (یافته‌های محقق)

عنوان مؤلفه	ضریب پراکندگی محاسبه شده	اولویت بندی
مقابله محور مقاومت با گروهک تروریستی تکفیری	۰/۲۱۴	اول
تبلیغ سکولاریسم از سوی غرب	۰/۲۱۹	دوم
حذف پشتوانه طلا از دلار آمریکا	۰/۲۳۲	سوم

لایه چهارم: بر اساس یافته‌های به دست آمده از اسناد و مدارک و مصاحبه‌های افراد صاحب نظر، در حوزه علل تزلزل آفرین نظم حاکم بر منطقه جنوب غرب آسیا در سطح استعاره‌ای یا اسطوره‌ای می‌توان به علی مانند تزلزل نهاد خانواده، رواج احساس پوچی و ناامنی در بین مردم و جوانان، قحطی داخلی در شبه جزیره‌ی آفریقا، آسیای مرکزی، تلاش کشورهای در حال توسعه برای استفاده از ارزهای جایگزین به جای دلار، نقش قدرت‌های پیروز جنگ‌های جهانی در مرزبندی‌های جدید دنیا، ایجاد زمینه‌های سال‌ها تنش، ناامنی و بحران در منطقه غرب آسیا، جلوگیری از مشارکت سیاسی و ساختارمندانه مردم در مناسبات ملی، حرکت حکومت‌های حال حاضر به سمت مردم سالاری، افزایش آگاهی مدنی ملت‌ها و عقیم ماندن تلاش‌های آمریکا در منطقه به عنوان یک هژمون اشاره نمود.

بر اساس اطلاعات به دست آمده از داده‌های پرسش نامه و تجزیه و تحلیل توصیفی و با توجه به ضریب پراکندگی محاسبه شده اولویت بندی علل به صورت جدول (۱۹) مشخص گردید:

جدول (۱۹)، سه اولویت اول لایه استعاره‌ها و اسطوره‌ها (یافته‌های محقق)

عنوان مؤلفه	ضریب پراکندگی محاسبه شده	اولویت بندی
تلاش کشورهای در حال توسعه برای استفاده از ارزهای جایگزین به جای دلار	۰/۲۰۵	اول
ایجاد زمینه‌های سال‌ها تنش، ناامنی و بحران در منطقه جنوب غرب آسیا	۰/۲۰۹	دوم
افزایش آگاهی مدنی ملت‌ها	۰/۲۱۳	سوم

پیشنهادهات:

مرحله گذار، تعیین کننده ترین مرحله در تعیین جایگاه کشورها در نظم جدید است. ایران در دو مورد از نقاط عطف پیشین، مطلقاً حرفی برای گفتن و محلی از اعراب نداشت. یک قرن پیش پس از جنگ جهانی اول وقتی کشورهای اصلی اروپا در کاخ ورسای گردهم آمده بودند تا نظم جدید را شکل دهند، ایران نیز فرستادگانی را روانه پاریس کرد تا به خیال خود سهمی از وضعیت جدید داشته باشد. اوضاع فرستادگان ایران چنان اسفبار بود که حتی

مخارج اتراق در پاریس را نداشتند و نسبه در مهمانخانه‌ای بودند و تناسب قدرت و مطالباتشان چنان بود که به اعتراف خود آنها مایه تمسخر و ریشخند دیگران شد. در جنگ جهانی دوم نیز اوضاع چنان بود که سران آمریکا و شوروی و انگلیس بدون اجازه دولت ایران در تهران تشکیل جلسه دادند و نفر اول مملکت را هم به راحتی آب خوردن عوض کردند. همین دو نکته کوتاه برای درک وضعیت ایران در آن دو برهه و جایگاه ما در نظم جدید منطقه‌ای که متأثر هنده سه نظم نوین جهانی است کفایت می‌کند. از این رو پیشنهادات پژوهش به شرح ذیل مطرح می‌گردد:

- توجه ویژه به منطقه جنوب غرب آسیا به عنوان حلقه اتصال سه قاره آسیا، آفریقا و اروپا و پوشش‌های امنیتی آن با نقش آفرینی ایران به عنوان یکی از کشورهای اصلی منطقه در تغییر و تحول نظم امنیتی آن؛
- ارتقاء روابط منطقه و افزایش تعاملات با کشورهای قدرتمند منطقه از جمله ترکیه، عربستان و امارات متحده عربی در راستای تقویت مناسبات منطقه‌ای؛
- اگر ایران بتواند در قالب کیف ژئوپلیتیک، کشورهای افغانستان، عراق، سوریه و لبنان را به هم وصل کند، این امر می‌تواند نقشه سیاسی منطقه را دگرگون سازد؛ زیرا با توجه به اینکه تمام قدرت‌های درگیر با ایران در منطقه قدرت نفوذ و تاثیرگذار جمهوری اسلامی در عراق، سوریه و لبنان را پذیرفته اند، از این رو نقش بی بدیل جمهوری اسلامی ایران در مدیریت و هدایت تحولات سیاسی و امنیتی غرب آسیا مشخص می‌شود؛
- در میان همه کشورهای حوزه‌ی خلیج فارس، ایران به دلیل برخورداری از بیشترین مرز خشکی از این پهنه آبی موقعیت خاصی دارد و نیز به دلیل جغرافیای نظامی خاص به منطقه‌ای مهم و استراتژیک در جهان تبدیل شده است، فلذا بایستی توجه ویژه خود را معطوف به سواحل راهبردی مکران نموده و نهایت بهره‌برداری را از این مناطق اعمال نماید.

قدردانی:

محقق در پایان بر خود واجب می‌داند از کلیه اساتید، خبرگان و کارشناس‌هایی که با صرف وقت گرانقدر خود در تقویت بنیه علمی این پژوهش کمک نمودند، تقدیر و تشکر نماید.

منابع

منابع فارسی

۱. اسماعیلی، امیر محمد. و جاودانی مقدم، مهدی. (۱۳۹۹). بازخوانی مؤلفه‌های نظم نوین در حال شکل‌گیری در منطقه غرب آسیا در پرتو بیداری اسلامی. فصلنامه علمی مطالعات بیداری

- اسلامی، (۲)۹، ۲۱۸-۱۸۹.
۲. حاتمی، داود. یاری، احسان. حاتمی، حمیده. و حاتمی، رضا. (۱۴۰۱). بررسی علل حمله عراق به کویت. جغرافیا و روابط انسانی، ۵(۱)، صص ۴۴-۹۲.
۳. حبیبی، نیک بخش. (۱۳۹۶) ماهیت قدرت هوایی، تهران: انتشارات دفتر مطالعات راهبردی نهجا، ص ۸۹.
۴. خزایی، سعید. نصرتی، علیرضا. و تکلوی، فاطمه. (۱۳۹۴)، واکاوی پدیده آواتاریسم با روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها، چشم‌انداز مدیریت دولتی، صص ۲۶-۴۱.
۵. دوست‌محمدی، احمد. و الغبان، محمد. (۱۳۹۴)، بیداری اسلامی در منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا و واکنش ایالات متحده نسبت به آن. فصلنامه علمی مطالعات انقلاب اسلامی. ۱۲(۴۱)، صص ۱۰۹-۱۳۰.
۶. رحیم صفوی، سیدیحیی. آریاپور، محسن. قاصدنظامیان، جواد. سورانی، علی. محمودی، ساسان. و وکیلان زند، علی. (۱۴۰۰)، دیدگاه‌ها و نظریات آمریکا در جنگ با افغانستان (۲۰۰۱) با تطبیق در دو مقطع زمانی قبل و بعد از آن، مطالعات دفاعی استراتژیک، ۱۹(۸۶)، صص ۱۵۱-۱۶۸.
۷. رسولی ثانی‌آبادی، الهام. (۱۳۹۲). بررسی تحولات انقلابی کشورهای عربی از منظر لیبرالیزم، سازه‌نگاری و نظریه انتقادی روابط بین‌الملل. فصلنامه روابط خارجی، ۵(۲)، ۲۲۱-۲۴۳.
۸. رضائی جعفری، محسن. آقا حسینی، علیرضا. و علی حسینی، علی. (۱۳۹۵). گفتمان انقلاب اسلامی ایران و الزامات اشاعه ارزش‌های آن در عصر جهانی شدن بر اساس نظریه گفتمان لاکلا و موفه. مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی، ۶(۲۰)، صص ۸۵-۱۱۰.
۹. ساجدی، امیر، (۱۳۹۴)، جایگاه و کارویژه‌های سکولاریسم در غرب و جهان اسلام، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، ۱۱(۳۱)، صص ۴۹-۹۲.
۱۰. شهابی، سهراب. و عباسی، فهیمه. (۱۳۹۶). جهانی شدن اقتصاد و ثبات رژیم‌های سیاسی در خاورمیانه عربی. روابط خارجی، ۹(۱)، صص ۱۷۷-۲۰۲.
۱۱. صلاحی، سهراب. (۱۳۹۵). حوزه‌های تقابل جمهوری اسلامی ایران و آمریکا در غرب آسیا و تاثیر آن بر نظم نوین بین‌المللی. مطالعات قدرت نرم، ۶(۱۵)، صص ۱۱۴-۱۳۴.
۱۲. گرشاسبی، رضا. و کریمی، علی. (۱۳۹۹). تحلیل لایه‌ای علت‌ها و پدیداری هویت‌های شیعه - ایران‌ستیز در آینده‌ی خاورمیانه با تأکید بر جامعه‌ی عراق. جامعه‌شناسی سیاسی جهان اسلام، ۸(۱۶)، صص ۲۳۹-۲۶۲.
۱۳. عباسی، مجید. حبیبی، سیدمهدی. و پارسا، سارا. (۱۳۹۲)، نظریه موازنه تهدید: دلایل

- ساختاری شکل‌گیری و گسترش اسلام سیاسی و مقاومت اسلامی در خاورمیانه. رهیافت انقلاب اسلامی، ۲۴(۲)، صص ۱۱۵-۱۳۶.
۱۴. عبدالملکی، هادی. نظامی پور، قدیر. و عشایری، طاهّا. (۱۳۹۷). نظریه‌گذار تمدنی به مثابه راهبردی برای تحقق تمدن نوین اسلامی با تأکید بر بیداری اسلامی. فصلنامه مطالعات بنیادین تمدن نوین اسلامی، ۱(۱)، صص ۱۱۵-۱۵۱.
۱۵. فخرایی، مرضیه. و کیقبادی، مرضیه. (۱۳۹۶). نگاهی به روش‌های آینده‌پژوهی؛ معرفی شش تکنیک مهم و پرکاربرد در آینده‌پژوهی، تهران: انتشارات آینده‌پژوه.
۱۶. فرجی راد، عبدالرضا و شاملو، رضا. (۱۳۹۹). واکاوی اهداف و اجزاء طرح صلح ترامپ موسوم به معامله قرن و تاثیر آن بر جایگاه منطقه‌ای جبهه مقاومت. سیاست و روابط بین‌الملل، ۴(۷)، صص ۲۴۹-۲۷۸.
۱۷. لویمی، خدیجه. کریمی نیا، محمد مهدی. و انصاری مقدم، مجتبی. (۱۴۰۰)، تحلیل نقش نظم نوین جهانی در خاورمیانه، مجله پژوهش‌های معاصر در علوم و تحقیقات، ۳(۲۷)، ۱-۱۳.
۱۸. محمدی ضیاء، علی. و ستوده، محمد. (۱۳۹۶). راهبرد آمریکا و نظم منطقه‌ای خاورمیانه: از هژمونی کلاسیک تا هژمونی ملایم. فصلنامه علمی تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، ۹(۳۳)، ۱۵۱-۱۷۵.
۱۹. مرادپیری، هادی. کمالی، محمدرضا. اسدی، مجید. هادیان، مهدی. مرادی، افشین. و مهربانی، حسین. (۱۴۰۰)، اهداف آمریکا در جنگ با عراق (۲۰۰۳) با تطبیق در دو مقطع زمانی قبل و بعد از آن، مطالعات دفاعی استراتژیک، ۱۹(۸۵)، صص ۳۱۵-۳۳۲.
۲۰. موسوی شفاپی، سید مسعود. و نقدی، فرزانه. (۱۳۹۴)، "قدرت‌های منطقه‌ای و نظم جهانی پس از جنگ سرد. فصلنامه بین‌المللی ژئوپلیتیک، ۱۱(۴۰)، صص ۴۸-۱۷۶.
۲۱. هرسیج، حسین. ابراهیمی پور، حوا. و نوعی باغبان، سید مرتضی. (۱۳۹۳)، روابط کشورهای عرب منطقه‌ی خلیج فارس و ایران از منظر منطقه‌گرایی، مجله سیاست دفاعی، جلد ۸۸، صص ۳۲-۵۸.
۲۲. واعظی، طیبه. (۱۳۹۰)، هویت در روابط بین‌الملل، تحول مفاهیم در روابط بین‌الملل، تهران، چاپ دوم، پژوهشکده مطالعات راهبردی، صص ۳۰۳-۳۳۲.
۲۳. واگنر، هلموت. و ملانکه، حسن. (۱۳۹۰). فروپاشی اتحاد شوروی ویژگی‌های منحصر به فرد آن و نمونه‌های تاریخی مشابه. فصلنامه علمی تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، ۳(۷)، صص ۱-۳۰.

۲۴. وریج کاظمی، مریم. (۱۴۰۰) تأثیر تفکر نظم نوین جهانی بر شکنندگی صلح تا عقلانیت جنگ، دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، ۴(۳۵)، ۱۵۱-۱۶۸.

منابع لاتین

1. De Keersmaecker, G. (2016). Polarity, balance of power and International Relations theory: Post-Cold War and the 19th Century compared. Springer.
 2. Friedberg, A. (2017). The Authoritarian Challenge: China, Russia, and the Threat to the Liberal International Order. The Sasakawa Peace Foundation.
 3. Inayatullah, S. (2009). Causal layered analysis: An integrative and transformative theory and method. Futures research methodology, version, 3.
 4. Kramer, R. (2014). Network-centric peace: an application of network theory to violent conflicts (Doctoral dissertation, London School of Economics and Political Science).
- R. Slaughter, "Integral Operating System "World Future Society, Drawing on Sohail Inayatullah; Dennis List, "3 Maps or the Future," July 18, 2003; Andy Hines, UH-Clear Lake, 2006.